

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

Adam Bodnar

VII.564.31.2018.ST

Pani

Dagmara Pawelczyk -Woicka

Prezes Sądu Okręgowego

w Krakowie

ul. Przy Rondzie 7

31-547 Kraków

Na podstawie informacji prasowych Rzecznik Praw Obywatelskich podjął z własnej inicjatywy (art. 9 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich – Dz. U. z 2017 r. poz. 958) sprawę ograniczenia dostępu do informacji dla dziennikarzy udzielanych na terenie Sądu Okręgowego w Krakowie. Materia ta dotyczy bowiem tak podstawowych wolności jak wolność prasy (art. 14 Konstytucji RP) oraz gwarantowania każdemu wolności wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji (art. 54 ust. 1 Konstytucji RP).

Z treści § 7 ust. 3 zarządzenia nr 3/18 Prezesa i Dyrektora Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 18 kwietnia 2018 r. (Adm.SO-0212-3/18) w sprawie fotografowania, filmowania oraz utrwalania w inny sposób obiektów Sądu Okręgowego w Krakowie wynika, że udzielanie wywiadów, informacji na terenie sądu przez sędziów, asesorów, referendarzy sądowych i asystentów sędziów, wymaga zgody Prezesa Sądu Okręgowego w Krakowie, a w przypadku kadry urzędniczej – Dyrektora Sądu Okręgowego w Krakowie. Zgoda ta nie dotyczy Rzecznika Prasowego Sądu oraz pracowników biura Rzecznika Prasowego Sądu.

Wymienione powyżej zarządzenie zostało wydane na podstawie art. 22 § 1 pkt 1 lit. a i art. 31a § 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 23 ze zm.). Zgodnie z art. 22 § 1 pkt 1 lit. a Prawa o ustroju sądów powszechnych prezes sądu kieruje działalnością administracyjną sądu w zakresie wskazanym w art. 8 pkt 2, tj. zapewnia właściwy tok wewnętrznego urzędowania, bezpośrednio związanego z wykonywaniem zadań polegających na sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości oraz zadań z zakresu ochrony prawnej. Natomiast w myśl art. 31a § 1 pkt 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych dyrektor sądu kieruje działalnością administracyjną sądu, w zakresie wskazanym w art. 8 pkt 1, tj. zapewnia odpowiednie warunki techniczno-organizacyjne oraz majątkowe funkcjonowania sądu i wykonywania przez sąd zadań polegających na sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości oraz ochronie prawnej.

Już pobieżna lektura powołanych powyżej przepisów Prawa o ustroju sądów powszechnych prowadzi do dość oczywistego wniosku, że żaden z tych przepisów nie zawiera upoważnienia do wkraczania przez prezesa sądu i dyrektora sądu w materię wolności wypowiedzi, która to wolność (co jest truizmem) może być realizowana także na terenie obiektu użyteczności publicznej, jakim jest budynek sądowy. Ponadto wolność wyrażania poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji (art. 54 ust. 1 Konstytucji RP) ma swój aspekt formalny, przejawiający się w tym, że może być ograniczona wyłącznie w ustawie (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP). Stąd też § 7 ust. 3 zarządzenia nr 3/18 z dnia 18 kwietnia 2018 r. jest niezgodny z art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP przez to, że wprowadza ograniczenie aktem, który nie tylko nie ma rangi ustawy, lecz nie jest również źródłem powszechnie obowiązującego prawa w Rzeczypospolitej Polskiej (art. 87 Konstytucji RP).

Treść § 7 ust. 3 zarządzenia pozostaje także w oczywistej kolizji z art. 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24 ze zm.). Stosownie do art. 5 ust. 1 Prawa prasowego każdy obywatel, zgodnie z zasadą wolności słowa i prawem do krytyki, może udzielać informacji prasie. Ponadto z art. 5 ust. 2 Prawa prasowego wynika, że nikt nie może być narażony na uszczerbek lub zarzut z powodu udzielenia informacji prasie, jeżeli działał w granicach prawem dozwolonych. Natomiast w świetle art. 11 ust. 2 Prawa prasowego informacji w imieniu jednostek organizacyjnych są obowiązani udzielać kierownicy tych jednostek, ich zastępcy, rzecznicy prasowi lub inne upoważnione osoby, w

granicach obowiązków udzielonych im w tym zakresie. Co jest zaś szczególnie istotne w kontekście niniejszej sprawy, art. 11 ust. 3 Prawa prasowego stanowi, że kierownicy jednostek organizacyjnych są obowiązani umożliwiać dziennikarzom nawiązanie kontaktu z pracownikami oraz swobodne zbieranie wśród nich informacji i opinii.

Z powyższych przepisów Prawa prasowego wynika więc w sposób jednoznaczny, że kierownik jednostki organizacyjnej (a więc także prezes sądu i dyrektor sądu) ma nie tylko prawny obowiązek udzielania informacji osobiście bądź poprzez upoważnione osoby (art. 11 ust. 2 Prawa prasowego), lecz ma prawny obowiązek powstrzymania się od działań, które utrudniałyby bądź uniemożliwiałyby dziennikarzom nawiązanie kontaktu z pracownikami oraz swobodne zbieranie wśród nich informacji i opinii (art. 11 ust. 3 Prawa prasowego). Dlatego jakiegokolwiek próby uniemożliwienia kontaktu pracownika z dziennikarzami są sprzeczne z prawem i mogą zostać potraktowane jako tłumienie krytyki prasowej. Z art. 6 ust. 4 Prawa prasowego wynika zaś, że nie wolno utrudniać prasie zbierania materiałów krytycznych ani w inny sposób tłumić krytyki prasowej. Tak czyni jednak przepis § 7 ust. 3 zarządzenia, gdyż zabrania udzielania wywiadów i informacji na terenie sądu przez wskazane w nim osoby bez zgody Prezesa Sądu Okręgowego w Krakowie bądź Dyrektora Sądu Okręgowego w Krakowie. W konsekwencji, wbrew wyraźnej treści art. 11 ust. 3 Prawa prasowego, uniemożliwia on swobodne zbieranie przez dziennikarzy informacji i opinii wśród sędziów, asesorów, referendarzy sądowych, asystentów sędziów oraz kadry urzędniczej Sądu Okręgowego w Krakowie. Nie ma bowiem swobodnego zbierania informacji i opinii wówczas, gdy na ich uzyskanie potrzebna jest każdorazowo zgoda Prezesa bądź Dyrektora Sądu Okręgowego w Krakowie. W związku z tym § 7 ust. 3 zarządzenia jest również niezgodny z art. 6 ust. 4 i art. 11 ust. 3 Prawa prasowego.

Przedstawione powyżej uwagi prowadzą do jednoznacznego wniosku, że § 7 ust. 3 zarządzenia nr 3/18 Prezesa i Dyrektora Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 18 kwietnia 2018 r. narusza art. 14 i art. 54 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, a także art. 5, art. 6 ust. 4 i art. 11 ust. 3 Prawa prasowego. Dlatego, działając na podstawie art. 14 pkt 2 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, stwierdzając naruszenie wolności i praw człowieka i obywatela w niniejszej sprawie, zwracam się do Pani Prezes z żądaniem

uchylenia kwestionowanego § 7 ust. 3 zarządzenia nr 3/18. Proszę o poinformowanie mnie o podjętych w tym zakresie działaniach.

Jednocześnie proszę o przedstawienie i wyjaśnienie podstaw prawnych oraz przyczyn wprowadzenia w § 1 zarządzenia nr 3/18 zakazów fotografowania, filmowania oraz utrwalania w inny sposób obrazu wymienionych w tym przepisie miejsc. W opinii Rzecznika Praw Obywatelskich wskazane w podstawie prawnej zarządzenia przepisy Prawa o ustroju sądów powszechnych, zawierając jedynie ogólne normy o charakterze kompetencyjnym, nie mogą stanowić podstawy wydawania takiego typu zakazów.